

МІФИ ТА РЕАЛІЇ ЄДНОСТІ НАВЧАННЯ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ

Єдність навчання і досліджень в університетах України є ключовою ознакою, як класичної, так і сучасної форм організації університетської освіти. Чи в змозі сучасні університети в Україні забезпечувати вказану єдність? До чого прагнуть сучасні університетські практики? На ці питання автори і намагаються дати правдиві відповіді.

Ключові слова: університетська система освіти; єдність принципів організації; синергія єдності; цінності та повага; сталий розвиток; моделювання динамічних систем; цикл розвитку.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими й практичними завданнями. Єдність навчання і досліджень в університетах України залишається традиційно важливою темою для визначення стану і відповідності викликам сучасності, що стоять перед університетами України. Щоб встигати за швидкими змінами і забезпечувати випереджальний характер розвитку університету необхідні динамічні відповіді на окреслене питання. Динамічні відповіді доцільно шукати і формувати через застосування сучасних інструментів. Відома Іспанська лабораторія з автоматичного обрахунку світового рейтингу університетів і є сучасним прикладом щодо застосування потрібного інструментарію (<http://www.webometrics.info/en>).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню єдності навчання і досліджень в університетах України присвячено достатньо наукових робіт [1, 2, 4, 11, 12]. Висвітлюються досягнення та перспективи широкого впровадження ІТ можливостей, що обумовлюють новий рівень єдності та ефект синергії [3–10]. Але складні соціально-економічні умови розвитку в Україні обумовлюють пошук нових рішень та критичний аналіз реалій сучасних світових та національної систем університетської освіти. Важливо поставити питання про ІТ університетську освіту [13]?

Основна мета статті полягає у висвітленні сучасного стану форм організації єдності навчання і досліджень в університетах України та гіпотези про синергію ІТ університетської освіти, що досягається поєднанням ІТ, чи дистанційної форми навчання, із безальтернативністю творчого взаємодоповнення діючого наукового потенціалу з молодістю духа нової генерації молоді через безперервний розвиток творчого середовища.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Єдність навчання і досліджень в університетах є передумовою становлення та розвитку найвищого рівня освіти. Зневага чи

початковий рівень впровадження – руйнує університетську освіту. Але чи усі університети в Україні відповідально ставляться до цього поєднання? Єдність навчання і досліджень в університетах – міфи чи реалії? Спробуємо у стислій формі висвітлити проблему. Тобто, міфи чи реалії (?) єдності навчання і досліджень в університетах України ми можемо спостерігати:

1. Теоретично всі дисципліни повинні мати дослідницьку складову, щоб відповідати статусу університетської дисципліни.

2. Більшість студентів старшокурсників, якщо своєчасно включаться у процес дослідження, вже працюють і тому часу на повноцінне навчання майже не залишається, не кажучи про проведення ґрунтовного дослідження з курсу.

3. Дослідження вимагає занурення в обрану тему з метою визначення стану рівня наявних робіт і вибору напрямів їх вдосконалення. Таке занурення неможливе без досконалого аналізу сучасних досягнень і порівняння з результатами попередніх альтернативних пошуків. Але студенти, як правило, хочуть мати швидку відповідь, без особливих зусиль, що принципово неможливо. «Все і одразу!». Отже, парадокс зароджується у самій логіці й методології наукового пошуку де принципово немає швидких відповідей, інакше це не наукове дослідження, а лише компіляція відомих рішень без ґрунтового узагальнення і висунення припущень, що підлягають як мінімум перевірці.

4. Викладачі змушені працювати в різних університетах, щоб забезпечувати прийнятний рівень добробуту в сім'ї, та завантажені безліччю паперових звітів і переробкою форм звітності про власну викладацьку роботу, тому і часу і бажання і мотивації на формування завдань на наукові пошуки студентів не залишається.

5. Наукові дослідження мають суто індивідуальний характер і навіть колективна робота в складі бригади вимагає від викладача індивідуальних відносин і

відповідального коригування ходу наукового дослідження, що вкрай проблематично.

6. Не поодинокі випадки, коли власна наукова робота викладача носить досить поверхневий характер і частіше задовольняє потребу університету у формальній відповідності кадрового складу спеціальності університету за вимогами ліцензійних і акредитаційних комісій МОН України.

7. Старіння кадрового складу спеціальностей університету в сучасних умовах є не виключенням а майже фатальною особливістю, приреченістю на втрату наступності і традицій, що склалися у наукових школах.

8. Але вчені старшого покоління, як правило, не можуть і не хочуть віддалятися від пошуку нових рішень у науковій сфері, якій присвятили кращі свої молоді роки. Вони наполегливо працюють в пошуку нового і небувалого. Ця захопленість передається молоді. Сподіваємося, що надовго. І так з'являються нові вчені.

9. Становлення дистанційних форм навчання в передових університетах доповнюється розвитком дистанційних форм проведення наукових досліджень. Зазначене суттєво сприяє залученню студентів комп'ютерних факультетів до наукових досліджень, наприклад, з розробки інструментарію щодо автоматизації обчислень та дистанційного отримання результатів.

10. Залучення студентів до розробки, разом із авторитетними викладачами, спеціалізованих сучасних метрик для автоматизованих систем виявлення наявності та різноманіття форм проведення наукових досліджень в університетах є реальною єдністю навчання і досліджень у передових університетах України.

11. Залучення студентів до розробки самих автоматизованих систем виявлення наявності та різноманіття форм проведення наукових досліджень в області дисципліни доцільно втілювати як нову форму навчання. Тобто розробка, як кращий метод навчання!

12. Єдність навчання і досліджень у сучасних університетах України доцільно впроваджувати разом з розвитком дистанційних форм проведення наукових досліджень.

13. Таким чином, опора на ІТ середовище може і повинна виступати сучасною рушійною силою і ефективною технологією щодо послідовного і наполегливого поєднання творчої роботи викладачів і студентів. Так і буде відбуватися реальне об'єднання навчання і досліджень в університетах України, як мінімум з десятиліття. Виникнення і становлення нових технологій у сфері автоматизації творчої діяльності обумовлює виникнення і становлення нових форм єднання навчання і досліджень.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Таким чином, висвітлено основні чинники, що спостерігаються в організації об'єднання навчання і досліджень в університетах України, які сприяють або навпаки протерічачуть означеному єднанню.

Синергія ІТ університетської освіти досягається поєднанням ІТ, чи дистанційної форми навчання, із безальтернативністю творчого взаємодоповнення діючого наукового потенціалу з молодістю духа нової генерації молоді через безперервний розвиток творчого середовища. Творче університетське середовище є тією продуктивною сферою, що протележує «ефекту Мауглі» коли незворотно втрачений зв'язок із соціумом і вже неможливий процес повноцінного приєднання молоді до людської сфери, переконливо свідчить про необхідність «живого» спілкування студентів та професорів безпосередньо, а не лише через засоби ІТ взаємодії. Як немовля відчуває потребу в єдності з батьками, так і студент потребує прямого та чутливого поєднання із професорами. Подальший розвиток у ІТ сфері лише доповнює та урізноманітнює єдність студентів та викладачів у консервативній формі.

Список використаних джерел

1. Зубрицька М. Філософський дискурс ідеї Університету : в складних лабіринтах пошуку істини // Ідея Університету : Антологія / Упоряд. : М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська ; Відп. ред. М. Зубрицька. – Львів : Літопис, 2002. – С. 7–22.
2. Зязюн І. А. Педагогіка добра : ідеали і реалії : Науково-методичний посібник. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.
3. Клименко Л. П., Мещанінов О. П. Синергія університетської системи освіти «Києво-Могилянська академія». – Той, хто відродив Могилянку / Збірник до 60-ліття В'ячеслава Брюховецького / Упоряд. : В. Моринець, В. Панченко, Т. Яроменко. – К. : Вид. дім : НаУКМА, 2007. – С. 286–299.
4. Колліні Стефан. Зачем нужны университеты? Пер. с англ. под науч. ред. А. Смирнова. Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. – 264 с. ISBN : 978-5-7598-1324-8 <https://id.hse.ru/books/177523702.html>.
5. Кремень В. Г. Педагогічна синергетика : понятійно-категоріальний синтез // Теорія і практика управління соціальними системами // Щоквартальний науково-практичний журнал. – Харків : НТУ «ХПИ». 2013. – № 3. – С. 3–19.
6. Мещанінов О. П., Боровльова С. Ю., Дворецька С. В., Синергія у єдності дистанційних форм навчання і наукових досліджень для сталого розвитку університетської системи освіти // Наукові праці : Науково-методичний журнал. – Педагогічні науки. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. Т. 313. Вип. 301. – 2018. – С. 10–14. <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2018/313-301-1.pdf>.
7. Мещанінов О. П. Синергія у єдності принципів організації сталого розвитку університетської освіти // Наукові праці : Науково-методичний журнал. – Педагогічні науки. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. Т. 311. Вип. 299. – 2018. – С. 10–15. <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2018/311-299-1.pdf>.
8. Мещанінов О. П. Єдність дистанційних форм навчання і наукових досліджень : розширення можливостей сучасної університетської системи освіти // Наукові праці : Науково-методичний журнал. – Т. 270. Вип. 258. Педагогічні науки. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. – 2016. – С. 7–11. <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2016/270-258-1.pdf>.
9. Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні : Монографія. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. – 460 с. <http://moodle.chdu.edu.ua/course/view.php?id=144>.

10. Освіта як відображення сутності суспільного розвитку (п. 1.5) / С. О. Сисоєва // Освітологія : витоки наукового напрямку : Монографія / За ред. В. О. Огнев'юка ; Авт. кол. : В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва, Л. Л. Хоружа, І. В. Соколова, О. М. Кузьменко, О. О. Мороз. – К. : ВП «Едельвейс», 2012. – 336 с. – С. 117–136. (0,8 друк. арк).
11. Фуллан М. Сили змін. Вимірювання глибини освітніх реформ / Пер. з англ. Галина і Роман Шиян. – Львів : Літопис, 2000. – 269 с.
12. Фуллан М. Сили змін : продовження / Пер. з англ. І. Савчак. – Львів : Вид-во «Літопис», 2001 – 162 с.
13. Автоматизована веб-система підтримки планування розвитку університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://moodle.chdu.edu.ua/course/view.php?id=745>.

А. П. Мещанинов, С. Ю. Боровлева,
ЧНУ ім. Петра Могили, г. Николаев, Україна

МИФЫ И РЕАЛИИ ЕДИНСТВА ОБУЧЕНИЯ И ИССЛЕДОВАНИЙ В УНИВЕРСИТЕТАХ УКРАИНЫ

Единство обучения и исследований в университетах Украины является ключевым признаком, как классической, так и современной форм организации университетского образования. В состоянии ли современные университеты в Украине обеспечивать указанное единство? К чему стремятся современные университетские практики? На эти вопросы авторы и пытаются дать правдивые ответы.

Ключевые слова: университетская система образования; единство принципов организации; синергия единства; ценности и уважение; устойчивое развитие; моделирование динамических систем; цикл развития.

O. Meshchaninov, S. Borovlova,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

MYTHS AND REALITIES OF THE UNITY OF LEARNING AND RESEARCH IN UNIVERSITIES OF UKRAINE

The unity of learning and research in the universities of Ukraine is a key feature of both classical and modern forms of organization of university education. Are modern universities in Ukraine able to provide this unity? What do modern university practices strive for? The authors are trying to give truthful and responsible answers to these questions.

Key words: university system of education; unity of principles of organization; synergy of unity; values and respect; sustainable development; modeling dynamic systems; development cycle.

Рецензенти: Сисоєва С. О., д-р пед. наук, професор;
Букач М. М., д-р пед. наук, професор.

© Мещанинов О. П., Боровльова С. Ю., 2019

Дата надходження статті до редколегії 16.05.2019